

Het optimaliseren van competentieontwikkeling tijdens het werkplekleren in gezondheidszorg- opleidingen: Hoe voldoen aan de noden?

Oona Janssens

Proefschrift voorgelegd tot het behalen van de graad
van Doctor in de Gezondheidswetenschappen

2023-2024

SAMENVATTING

Competentiegericht leren op de werkplek is cruciaal voor de competentieontwikkeling van studenten in gezondheidszorgopleidingen. Dit proefschrift zoomt in op verschillende gezondheidszorgopleidingen in Vlaanderen (audiologie, ergotherapie, logopedie, mondzorg, podologie, verpleegkunde (bachelor en HB05) en vroedkunde). Verschillende barrières voor de implementatie van competentiegericht leren op de werkplek werden geïdentificeerd o.a. een tekortschietend overzicht van de competenties en competentiegroei, zwak geformuleerde leerdoelen, oppervlakkige reflectie en laag-kwalitatieve feedback. Deze barrières zetten de continuïteit van het werkplekleren onder druk wat resulteert in een gefragmenteerd leerproces. Hiernaast werden verschillende noden voor effectieve en continue competentieontwikkeling vastgesteld: het gebruik van een gestructureerd en duidelijk competentiekader, diepgaande reflectie op competenties en competentiegroei, kwalitatieve formatieve en summatieve feedback, valide evaluatie van competenties en competentiegroei aan de hand van gedragsindicatoren, betrokkenheid van het werkveld, het gebruik van een gepast e-portfolio en de integratie van visualisaties in het e-portfolio.

Dit proefschrift toont aan dat het veelgebruikte CanMEDS competentiekader een solide basis kan vormen voor elke opleiding. Aanvullende specifieke competenties of 'enabling competencies' en gedragsindicatoren, aangepast aan elke context, zijn echter noodzakelijk. Verder bleek dat de focus op het uitvoeren van technieken/skills (bv. het uitvoeren van een bloedafname), zowel bij studenten als mentoren, heel groot blijft. De even belangrijke generieke competenties waren vaak onderbelicht. Daarom ontwikkelde dit proefschrift een inventaris waarin interprofessioneel communicatiegedrag

vanuit de literatuur werd verzameld als eerste stap naar een valide beoordelingsinstrument. Naast de integratie van duidelijk omschreven competenties en bijhorende gedragsindicatoren bleek het belangrijk om competentiegroei te capteren in een competentiekader alsook in het e-portfolio om de continuïteit van het werkplekleren te verbeteren. De keuze voor een bepaald e-portfolio is afhankelijk van het doel, de context en de gebruikers. Opleidingen kunnen kiezen voor een overkoepelend e-portfolio dat door elke opleiding kan gebruikt worden door de integratie van specifieke features of voor een specifiek e-portfolio met vaststaande features die passen bij een specifieke opleiding.

CONCLUSIE

De resultaten van de hierna beschreven stappen die gezet werden tijdens dit doctoraat dragen bij aan het optimaliseren van de competentieontwikkeling tijdens het werkplekleren in verschillende gezondheidszorgopleidingen en over de opleidingen heen:

- De identificatie van barrières voor competentiegericht leren vanuit het perspectief van studenten, mentoren en stagebegeleiders;
- De vaststelling van noden voor competentieontwikkeling vanuit het perspectief van opleidingsmedewerkers;
- De overkoepelende validering van het CanMEDS competentiekader;
- De ontwikkeling van een inventaris van interprofessioneel communicatiegedrag als eerste stap in de ontwikkeling van een beoordelingsinstrument;
- Het verstrekken van overzicht van de literatuur over het gebruik van e-portfolio's.

De multidimensionaliteit en het multidisciplinair karakter vormt bovendien een belangrijke en unieke meerwaarde voor de huidige literatuur, voor het opzetten van toekomstig onderzoek en de optimalisering van hedendaagse patiëntenzorg.

PROMOTOR

Prof. dr. Leen Haerens

Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen
Universiteit Gent

CO-PROMOTOREN

Prof. dr. Martin Valcke

Vakgroep Onderwijskunde
Universiteit Gent

Assoc. Prof. dr. Mieke Embo

Vakgroep Verpleegkunde en Vroedkunde
Universiteit Antwerpen
Vakgroep Onderwijskunde
Universiteit Gent
Expertisecentrum Gezondheid en Zorg
Arteveldehogeschool Gent

BEGELEIDINGSCOMMISSIE

Prof. dr. Dimitri Beeckman

Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg
Universiteit Gent

Prof. dr. Peter Pype

Vakgroep Volksgezondheid en Eerstelijnszorg
Universiteit Gent

EXAMENCOMMISSIE

Prof. dr. Bram De Wever

Vakgroep Onderwijskunde
Universiteit Gent

Prof. dr. Filip Haegdorens

Vakgroep Verpleegkunde en Vroedkunde
Universiteit Antwerpen

Prof. dr. Katrien Cuyvers

Vakgroep Opleidings- en Onderwijswetenschappen
Universiteit Antwerpen
Vakgroep Onderwijswetenschappen
Universiteit Twente

Prof. dr. Jessica Van Oosterwijck

Vakgroep revalidatiewetenschappen
Universiteit Gent
Centrum voor InterProfessionele Samenwerking in Onderwijs, Onderzoek
en Praktijk
Universiteit Gent

Dr. Veerle Duprez

Diensthoofd Verpleegkundig Expertisecentrum
Universitair Ziekenhuis Gent

FUNDING

Dit doctoraatsonderzoek werd gefinancierd door het FWO in het kader van het SBO SCAFFOLD-project (referentie A20/TT/0671 FWO/SBO).

CONTACT

Oona Janssens
Vakgroep Bewegings- en Sportwetenschappen
Onderzoeksgroep Sportpedagogiek
Oona.Janssens@ugent.be
T +32 470 86 13 51
www.ugent.be

VOLLEDIG PROEFSCHRIFT

Beschikbaar op www.lib.ugent.be